

Izhaja vsak četrtek popoldne.

V slučaju praznika dan poprej.

Cena:

za en mesec	Din. 4
za četr let	" 12
za pol leta	" 24

Posamezna štev. stane 1 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.

Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.

Inserati se računajo
:: po dogovoru. ::

Kmetje in delavci v ljudski stranki.

Slovenska ljudska stranka predstavlja že od rojstva sem pravo sliko slovenskega naroda. V njej se odčitava ves družabni ustroj slovenskega ljudstva. V ljudski stranki so zbrani bajtarji, mali in srednji kmetje, zraven njih je tvorniško in kmetijsko delavstvo, potem so tu mali in srednji obrtniki, pa tudi duševni delavci, ki so razvili v sebi ideje krščanstva in socialne misli.

Jedro ljudske stranke pa tvorijo brez dvoma kmetje in delavci. Njim gre glavna beseda v stranki. Dokler bodo kmetje in delavci, ki so združeni v ljudski stranki, vkup držali, bo stranka močna, bo sposobna postopoma izvajati velike politične in kulturne preobnove in pa globoko socialno preuredbo, ki je v programu zapisana.

Pojavi se pa vprašanje, ki ga čisto čujemo: Ali bo Ljudska stranka mogla trajno ostati enotna? Ali niso med kmetjskim stanom in delavskim stanom interesna nasprotstva tako velika, da ne more kmet marširati z delavcem v isti vrsti? Na vprašanje je treba odgovoriti.

Med pravim, velikim kmetom, ki stalno obratuje s tujimi delovnimi moči ter koplji zemljiško rento in pa med delavcem so interesna nasprotja gotovo zelo močna. Koliko pa je teh veleketov v Sloveniji? Skoraj nič. Slovenija je dežela malih in srednjih kmetij. Malemu kmetu zemlja ne donaja toliko, da bi dobil svoje delo pravično plačano; zato si išče, kjer more, še po strani zaslužka. Srednjemu kmetu pa nosi s trdim delom gospodarstvo ravno toliko, da more primerno živeti. Svoje delo dobi plačano, navadno nič več, včasih celo manj.

Od česa živi torej naš mali in srednji kmet? Ali od izkoriščevanja, ali mar od rente, ki bi jo zemlja nosila brez dela? Ne! Naš mali in srednji kmet živi od osebne, produktivne dela, ki je za vse ljudi, za vso družbo, silnega pomena. Naš kmet je delavec, ki dobi za svoje težko delo le skromno plačo.

Slovenski kmet in slovenski delavec živita oba le od osebne produktivne dela. Zato je med njima tes-

na interesna skupnost, zato se oba morata boriti zato, da priobita delu veljavo in čast. Kaj hočemo s tem reči? Ali delo danes nima prave veljave? Ne, nima je! Kmet ne dobiva plačnega polnega dela, on ne dobiva plačanih vseh dobrin, ki jih je z delom ustvaril. Ko prodaja, mu organizirani velekapital določa cene in utrjuje od njegovega dela zase dobiček. Ko kmet kupuje, mora plačati kapitalu davek. Tudi delavcu utrjuje velekapital zaslužen plačilo. Kdor ne verjame, naj si ogleda dividende, ki jih izplačujejo industrijska velepodjetja svojim delničarjem.

Tako sta kmet in delavec tesno združena v boju za življenjski obstanek. Skupaj morata marširati. Oba živita le od dela, zato morata skupno priobiti delu polno veljavo. In skupno se morata boriti proti orjaškemu kapitalizmu, ki odteguje delu, kar mu po vsej pravici gre.

Slovenski kmet že slutiti, da se bo moral lotiti zla, ki tare vse delovne stanovne, prav pri korenini. On čuti, da more rešiti bedo, ki se je razpasla po kmetijskih vaseh, le veliko dejanje pravice. Le tega ne ve še jasno, kje in kako bi začel. Tu čaka vse socialno misleče ljudi velikanska naloga. Zanesti bo treba ideje krščanskega socializma prav do vasi v visokih gorovjih. Na drugi strani pa mora delavstvo zapopasti, da je kmetijski stan njegov naravni in mogočni zaveznik v boju za socialno pravico.

Kmetje in delavci tvorijo jedro ljudske stranke. Prav je tako. Največjo uslugo bi napravil kapitalizmu, kdor bi zasejal prepričanje med ta dva delovna stanova. Kmetje in delavci imajo skupne cilje in skupnega nasprotnika. Za te visoke cilje, za popolno zmago dela v družbi in za vstajenje pravičnega krščanskega duha v svetu naj kmetje in delavci združeni delajo v ljudski stranki. Tako bo ljudska stranka postajala vedno bolj in bolj tabor delovnega ljudstva.

V tem je bila moč Slovenske ljudske stranke v preteklosti, v tem bo njena velika zmaga v bodočih dneh.

K.

V eno vrsto!

Sedanja vlada je vrgla krinko z obraza in se nam z naravnost hvale vredno odkritostjo predstavlja kot to, kar je v resnici: antisocialna, reakcionarna in protiljudska.

Ko so sedeli v vladi z radikali tudi demokrati, se je z vso hinavščino liberalne buržuazije markirala nekakšna državna socialna skrb in politika. Radikali, ki so zdaj sami na vladi, so vsaj v toliko poštenji, da ne hlinijo tega, kar niso. So stranka srbijanskih poveljnih bogatašev, izvestnega bančnega koncerna in srbijanskega meščanskega nazadnjaštva, kar javno in odkrito kažejo. Seveda grdobija ostane grdobija, naj je prikrita ali očitna.

Napram svojim lastnim uslužbencem se obnaša vlada ravno tako kakor moderni privatni velekapitalistični podjetniki ali pravzaprav še hujše. Mezdno gibanje južnih železničarjev je udušila z miliarizacijo in podržavljenjem. Z žandarskimi bajoneti je užugala tudi delavce v južnoželezniških delavnicah v Mariboru. Ostalo uradništvo mirno pusti, da gladuje dalje. V tem oziru se sme naša vlada ponasati s tem, da je v tem oziru edina v moderni Evropi.

Vendar pa se ji to ne zdi še zadosti. Njej je vsa socialna skrb trn v peti. Socialna skrb požira preveč denarja, tako da ga za druge »državne« potrebe, kakor so na primer volivni fond za južno Srbijo itd., premalo ostane. Vsled tega se je režim spravil najprej na vojne žrtve, na invalide, ki naj se po mnenju vlade zato, ker so preživeli za mogotce in njihove profite svojo kri na bojiščih, poženejo v svet vrtet lajno, da si zaslužijo grizljaj kruha, kakor so to delali veterani rajnega Radeckega, ko o državni socialni skrbi ni bilo še ne duha ne sluha.

Nepotrebna je tudi javna skrb za zanemarjeno dečo, sirote, nezakonske otroke itd. itd. Za te naj skrbi zasebna dobrotelost, če hoče. Davke plačujemo itak samo za oboroževanje armade in druge take prepotrebne reči, ne pa za socialni luksuz. Zaščita socialno šibkejših je na vsak način luksuz, ki ga preje niso poznali, vrh tega pa škoduje kapitalistom, ki morejo svoje profite večati samo s tem, da morejo izrabljati delovno moč brezzaščitnih. Čim več gladnih ljudi, izdelanih žen in nereguliranih otrok, tembolj se polnijo žepi bogatinov. Čemu torej socialna skrb? Tako čisto pravilno misli vlada.

Zategadelj je popolnoma razumljivo, da se naša državna oblast postavlja v bojih med velepodjetniki in delavci očitno na stran prvih. Jasno to dokazuje štrajk trboveljskih rudarjev. Ves čas tega meznega boja ni vlada niti z mezinem ganila, da med obema strankama posreduje. Nasprotno, ves vladni aparat se je postavil

v pokorno službo Trboveljske internacionalne družbe, ki dela horendne profite. Najprej je začela rudarje deložirati. Potem je aretirala delavske zaupnike, osumljajoč jih dinamitnega atentata, ne da bi imela samo senco dokaza proti njim. Nato se je celjsko sodišče spomnilo, da bi se mogli zaupniki obdolžiti zločina zoper zakon o zaščiti države, ker so pisali hrvatskim delavcem pisma, naj se ne ponižujejo do »štrajkbreherstva«. In res je uvedla tozadevna preiskava kakor da je Trboveljska družba država! Okrajno glavarstvo v Celju je šlo v svoji nenavadni skrbi za trboveljske rudokopne magnate celo tako daleč, da je zaprlo in zapečatilo pisarno »Zveze rudarskih delavcev« ter konfisciralo ves društveni denar, ki sestoji iz prostovoljnih prispevkov rudarjev za bedne člane in njihove družine. Celu v Ameriki, kjer velekapitalizem najbolj divja in ima celokupno vladu v svojih rokah, se kaj takega doslej ni še nikoli zgodilo. Ministrstvo za socialno politiko v Belgradu pa daje vsemu temu svoj blagoslov, se daje informirati samo od družbe in delavstva niti ne pusti k sebi.

Mi pravimo: Čemu se sploh še vzdržuje ministrstvo za socialno politiko? Vlada naj izjavi, da je vsaka socialna politika popolnoma odveč in naj svojega ministra za socialno politiko pošlje v penzijo. Vlada je samo izvršilni organ velekapitalizma in kot tak nima nobenega interesa na tem, da se vzdržuje bajka o socialni skrbi in politiki. Saj vse ljudstvo ve, pri čem da je. Stran torej še s poslednjo hinavsko krinko! Reakcija je reakcija in mi se ne bomo bali pogledati ji odkrito v oči.

Je pa tudi v interesu delovnih slojev, da se reakcija popolnoma razgali in izdivja. Delavci bodo pod udarci kapitalistične biča uvideli, kako jim je potrebna enotnost, ki so jo sami zapravili, sledeč raznim demagogom, ki so obljubljali svoje čase delavstvu zlata nebesa, danes pa se sami kopljejo v milijonih, nesramno verižijo in so se na delavskih ramenih dokopali do bogatstva, potem pa uskočili v demokratski in radikalni tabor. V celi legijon strank in strancič je danes razbito delavstvo. Posledice zdaj britko čuti in jih bo še hujše. To pa bo zdravilo, radikalno zdravilo, da se delavstvo končno zave potrebe enotne, krepke, edinodušne organizacije, ki ne bo slepila delavstva s protiverskimi buržujskimi frazami, ampak zastavila svoje moči edinole v borbi za socialno pravico!

Bog daj, da se to čimprej zgodi!

Politika je boj — organizacija je moč!

Zahteve invalidov.

Organizacija vojnih invalidov je oblastem predložila sledečo spomenico:

Invalidsko vprašanje se vedno bolj oddaljuje od svojega cilja, po katerem bi se moralo že davno rešiti. Tekom dolge povojne dobe so se doprinesli vsi poizkusi, ki so pokazali, kako je treba regulirati to najbolj socialno vprašanje, da bo nudilo vojnim žrtvam za slugam primerno oskrbo in težko pričakovani zaželeni mir.

Čimbolj gremo dalje z regulacijo, tem bolj se kažejo dejanja, po kateri vprašanje mesto napreduje — nazaduje.

Dogodki zadnjih mesecev, ki kažejo vse predznake, po katerih se misli priti do rešitve, so izzvali po vsej kraljevini, tako tudi v Sloveniji med maso vojnih žrtv veliko razburjenje in nezadovoljstvo. Izvršni odbor Udruženja vojnih invalidov kraljevine SHS v Ljubljani, kot predstavnik vojnih žrtv Slovenije, je ob današnjih prilikah zadobil utis, da se ne more tako reševati invalidsko vprašanje in noče imeti nobene odgovornosti za posledice, ki bi znale pri takem postopanju nastati.

Noče biti odgovoren za to, da je držal maso svojih prepotrebni članov pomirljivo disciplinirano v organizaciji, od katere vse pričakuje zaslombe. Predstavniki udruženja ne morejo več gledati in prenašati očitanja članov, za delovanje onih, ki hočejo deliti mesto pomoči, zlo.

Zato hoče sedaj, ko je čas, da se krene na pot prave smeri in postopanja, razložiti v tej spomenici glavne nedostatke in vsa dejanja, ki mislijo spraviti skoro lahko rečeno vojne žrtve v nič.

Stvari so sledeče:

1. Pri pokrajinski upravi imamo invalidski odsek, ki je edini činitelj vsega prava invalidov, vdov in sirot. Isti se namerava likvidirati in sicer na ta način, da se hoče reducirati skoro vse uradništvo, posamezne agende pa opustiti, oziroma jih prenesti na druge oblasti.

Bilo je toliko muke, da se je vpostavil in oživil tvoril ta odsek in izpopolnil tako, da vrši vse posle z vojnimi žrtvami po današnjem zakonu. Izvršuje statistiko, likvidacijo in nakazovanje pokojnin, skrbi za učenje, upravlja zavode in domove, v splošnem peča se izključeno z vprašanjem vojnih žrtv.

Zapreke pri vsem tem dobro zamišljenem in organiziranem delu bi ne bilo, ako bi se centralna vlada brigala za dovoljena sredstva.

Poskrbljeno je bilo v Sloveniji za dobro invalidsko upravo, po zaslugi nekaterih izkušenih uradnikov, ki so znali vse to organizirati.

Pred kratkim pa se je pričela ta uprava zelo krhiti z različnimi neumestnimi centralnimi odredbami, ki pobijajo vsako pošteno delo in so za tukajšnje razmere popolnoma neizvedljive.

Po zakonu o dvanaestih je pričel odstopati invalidski odsek vse nerešene akte o pokojninah rednemu sodišču. Ne da bi se to pustilo invalidskemu odseku, ki je dokaj točno vršil ta posel, ali pa da bi se ustanovilo za presojo pokojnin posebno invalidsko sodišče, akti se odstopajo rednemu sodišču, ki pri nas nima nobenega stika z invalidskim vprašanjem. Pri nas so sodišča namenjena popolnoma za druge zadeve, kakor za invalidsko vprašanje, ki je popolnoma politično-upravnega značaja. Danes leži pri rednem sodišču v Ljubljani že nad 300 nerešenih aktov za invalidske pokojnine in jih nihče ne pogleda, ker po pokrajinskih zakonih in pri naših razmerah nima sodišče z njimi nič opraviti, zato se tega dela najbrž ne bo lotilo.

Po zakonu o dvanaestih je tudi odredjeno, da se morajo sploh vsi invalidski osebni akti poslati ministrstvu za socialno politiko v Beograd.

Ako se bodo stekali skupaj vsi akti iz cele kraljevine v ministrstvu, bo moral biti tam tak arhiv, da ga nihče ne bo mogel držati v evidenci in ga pregledati. Nastal bo kaos, v katerem se bodo izgubljali posamezni važni dokumenti.

Najbolj značilno za našo bodočnost ter kako se misli reševati invalidsko vprašanje, je dejstvo, ki se je pokazalo pretekli teden, ko je inšpiciral v Ljubljani ustanove ministrstva za socialno politiko neki g. načelnik, ki se je po informacijah invalidov izjavil:

a) da je invalidski dom nepotreben in naj se ukine;
b) da se protezna delavnica ukine in priklapi ortoped. zavodu v Beogradu;
c) da se invalidski odsek sploh na 4 do 5 zaposlenih moči reducira;
d) da naj redukcijska komisija reducira vsaj eno tretjino invalidov, vdov in sirot.

Vse te izjave, ako bi se udeležile, bi uničile sploh vse in na mah ukinile vso preskrbo. Po tem bi ne mogli govoriti sploh v nobenem vprašanju in preskrbi več.

Kam naj gre brez sredstev invalid, da se izuči, ako ne bo invalidskega doma?

Ali naj se invalid vozi v Beograd, da mu umerijo protezo? Ali bo to za državo ceneje in prikladnejše? Ako bo komisija za reduciranje invalidov odbila eno tretjino, ali je gotovo, da bodo isti sami invalidi? Mislimo, da se nikakor ne more prelinirati kar število, ki mora brezpogojno odleteti, pa tudi, ako so zares invalidi med njimi. Ne gre tukaj za sredstva, ker se lahko uredi, da dobijo težki invalidi večjo, polni invalidi manjšo in pol invalidi po potrebi še manjšo državno preskrbo ali odškodnino. Pošten zakon to lahko brez vsake poprejšnje redukcije regulira, samo ako se hoče in je dobra volja.

Invalidska oblastva se ne smejo nič reducirati; ker je v interesu invalidov, da imajo dobro upravo.

Kaj naj naredi urad s par uradniki, ako ni moči na razpolago.

Invalidski odsek v Ljubljani naj osatne neizpremenjen v istem obsegu kot je sedaj. Zato plačuje narod davek, da se črpajo sredstva v prvi vrsti za dobro upravo.

Vsi invalidski zavodi morajo ostati v dosedanjem obsegu, ker jih tudi novi načrti zakona predvidevajo. Otvorijo pa naj se še novi zavodi, ker ako primerjamo z razmerami v drugih državah, jih imamo pri nas skrajno malo. Pa še ti so tako slabi, kar se tiče navadno v razdrpanih barakah, ki niso za človeško bivališče. Ako država vrši redukcijo državnih nameščencev, kar se čuje danes ravno pri ministrstvu za socialno politiko, naj gleda, da spoštuje prvenstveno pravo vojnih žrtev v službah. Kam naj gre pohabljen invalid brez uda, ako ga država vrže sama na cesto. Kdo od privatnikov naj ga potem vzame, ako ga država, ki mu je dolžna nuditi pomoč in zaščito, sama izbaci. Ali mu ni za obupati, ako mora še zdrav človek, ki je izbačen iz državne službe, trpeti take udarce vsled akega splošno priznane nesocialnega dejanja, ki se udeležuje ravno s temi redukcijami činovnikov.

Hočemo, da se vpostavi normalen red in stanje, ki bi ne vznemirjalo ljudi še peto leto obstoja naše tako lepe države, stvorjene na tolikem trpljenju.

Dajte nam, kar nam gre, ne jemajte nam pa tega, kar imamo in smo težko priborili.

Že tolikokrat smo povedali in pokazali, kaj je freba storiti, da bo vprašanje vojnih žrtev razmeroma primerno človečansko urejeno. Ne čuje se nas, ni odmeva.

Ta spomenica naj bo zelo resen apel, ker ob sedanjih razmerah in pri bodočih predznakih vidimo skrajno nesocialen konec.

Navzdol.

Rektor ljubljanske univerze dr. Aleš Ušeničnik je v svojem govoru na V. slovenskem katoliškem shodu, ki ste ga čitali v »Pravici« z dne 30. avgusta 1923, izrekel tele resnične besede: »Počasi, počasi bodo vendarle začele zmagovati tudi v velikem svetu krščanske socialne ideje. Seveda ne vemo, morda pridejo prej na narode in države še težke preizkušnje, morda krvave socialne revolucije...

Toda ne bojimo se: Če bodo narodi imeli oči odprte v križ, bo iz svetovnega prevrata vendarle ustal nov srečnejši rod, novo srečnejše človeštvo.

Dr. A. Ušeničnik je govoril resnico. Kakor se zdaj razvijajo gospodarske razmere v nesrečni Evropi, mora priti do krvave socialne revolucije.

Naravnost grozna poročila prihajajo iz Nemčije. V petek dne 31. avgusta 1923 je veljal ameriški dolar v Berlinu 12 milijonov mark! Vrednost nemške marke pada tako naglo, da si mi tega niti predstavljati ne moremo. V petek dne 29. avgusta so na berlinski borzi v ranih jutranjih urah plačevali dolar z 7 milijoni mark, v večernih urah so ga plačevali izven borze z 9.100.000 markami, uradno so pa poročali, da je en ameriški dolar vreden 7.500.000 mark.

Seveda je draginja v Nemčiji naravnost strašna. Cene žitu se določa v Nemčiji uradno in so jo povišali za ton (1000 kg) na 40 milijonov mark, moki se pa zviša cena od 4 do 17 milijonov mark. Cena kruhu se je za to podvojila in stane hlebček kruha 800.000 mark. V času od 20. do 27. avgusta se je življenje podražilo za 75 % od 753.733 na 1.183.434 mark za človeka, kateri dela.

Nemška državna uprava, o kateri je ves svet znal, da je poslovala točneje kakor dobro navita najboljša ura, polagoma odpoveduje. Državna tiskarna ne more natisniti toliko bankovcev, kolikor jih je potrebno, da bi mogel narod imeti v rokah toliko bankovcev, kolikor jih potrebuje. Velike banke ne menjavajo več dobrih inozemskih bankovcev, ker primanjkuje državnih bankovcev. Mesta in tudi velepodjetja izdajajo zasilen denar. Nekdaj mogočna Nemčija drči z brzino bliska v največji nered, v gospodarskem polomu je že. Ali morda ne stoji Nemčija pred krvavo socialno revolucijo?

Francoska revolucija koncem 18. stoletja je tudi sledila gospodarskemu polomu ljudstva, ker so francoski bankovci, assignati so jim rekli, izpulili vsako vrednost. Toda poleg bankovcev je krožil takrat v Franciji tudi cekin in dasi je bila francoska revolucija krvava, bo strašnejša tista, ki jo mora v Nemčiji pričakovati zdaj vsakdo, ki ima odprte oči.

Nemci čutijo polom svoje marke bolj, kakor smo mi čutili polom krone in kakor čutimo posledice nestalne vrednosti našega denarja. V Nemčiji so pred svetovno vojsko ljudje bili plačani in so plačevali v zlatu: zlasti cekini po 10 in po 20 mark so bili navaden denar, bankovcev je krožilo le malo v Nemčiji med ljudmi.

V naših krajih smo bili navajeni bankovcev. Cekinov je prišlo med ljudi le malo in ljudje jih niso marali,

ker so se bali, da jih zamenjajo za krajcarje. Bolj priljubljeno je bilo srebro in baker. Zato pri nas, ki smo bili navajeni pred leti popirnih goldinarjev, grozna množina kroječih popirnih bankovcev ne plaši in Avstrijci kujejo kovinat drobiž, da dvignejo ugled svoje države, mi se pa zadovoljujemo z natisnjenim popirjem.

Nemec je discipliniran, toda če bo izstradano ljudstvo mirno preneslo sedanjí polom, je neverjetno. V strašnih skušnjah, ki jih sedaj prestajajo v rajhu, se pa vidi volja Boga. Materialistično vzgojen človek tega ne umeva in ne more umevati. To umeva le človek, ki veruje v večno Resnico. In Božji mlini meljejo počasi, toda meljejo! Nemčija je bila napuhnjena. Napuh se je še vedno kaznoval. V Nemčiji so se zamislili v minulem stoletju vsi protikrščanski nauki. Nemčija je vodila pred stoletji odpad katoličanstva. Bog zdaj Nemčijo tepe, da bi Nemci spregledali in spoznali Resnico.

Ali jo bodo? Ne vemo. Vsi znaki kažejo, da stojimo pred dogodki, ki jim pravijo, da so zgodovinski.

Fran Jordan.

Obtok bankovcev v Nemčiji je znašal po izkazu z dne 22. avgusta 1923. 273.906.406.882.000 mark. To je torej že popolnoma sovjetska številka.

Pogajanja stavb. delavcev.

Dne 30. VIII. 1923 so se vršila pri Zvezi industrijev mezdna pogajanja med odsekom gradbene stroke in stavbinskimi organizacijami. Sklenil se je naslednji dogovor:

Zapisnik

o dogovoru, sklenjenem med Zvezo industrijev, Odsek gradbene stroke ter zastopniki stavbinskega delavstva.

Navzoči:

Za odsek gradbene stroke g. dr. Golia, za Delavsko zbornico g. dr. Stane Likar, za Osrednje društvo stavbinskih delavcev g. Ivan Kralj, Raniboj Drezgič, Janez Osel, za Unijo stavbinskih delavcev g. Alojz Leskovšek, Ciril Lapi, Franc Jelen, za Jugoslovansko strokovno zvezo in Strokovno zvezo lesnega in stavbinskega delavstva g. Avgust Cvikelj, za Narodno socialno strokovno zvezo (stavbinskih delavcev) g. Vladimir Kravos.

Zaključil se je nastopni

dogovor.

I.) Mezde stavbinskega delavstva se v prvih 4. kategorijah regulirajo tako, da bodo znašale:

1.) za polirje	na normalno delovno uro od Din. 7.— do 9.50
2.) „ predelavce	„ „ „ „ 5.75 „ 7.50
3.) „ izuč. profesionaliste	„ „ „ „ 5.25 „ 6.75
4.) „ kvalificirane težake (odirarje, pažiljce za betonske stavbe	„ „ „ „ 4.25 „ 5.50

Za ostale kategorije ostanje mezd v dosednji višini in sicer:

5.) za težake	na normalno delovno uro od Din. 3.25 do 4.25
6.) „ mlad. delavce	„ „ „ „ 2.50 „ 3.25
7.) „ delavke	„ „ „ „ 2.50 „ 3.25
8.) „ vajence	„ „ „ „ 2.50 „ 4.25

II.) V času stavbne sezije se uvrsti največ 30 % delavstva dotične kategorije v najvišjo mezdno stopnjo. V kategorijo predelavcev se uvrsti največ 10 % profesionalistov.

III.) Za polirje in predelavce veljajo dogovorne odpovedi, za ostalo delavstvo ni odpovednega roka ter se more delavno razmerje ob koncu vsakega delavnega dne razvezati.

IV.) Ta dogovor stopi z današnjim dnem v veljavo.

Ljubljana, dne 30. avgusta 1923.

Podpisi!

Objavljamo ta zapisnik oziroma dogovor, da bo tovarišem stavbinske stroke znan in da gledajo, da se bo izvrševal.

Kot zvemo, se baje podjetniki ne držijo sklenjenega dogovora. Zadevo bomo preiskali in ukrenili potrebno, da bodo podjetniki, če se izkaže, da se ne držijo, držali dogovor.

Rudarska stavka.

Rudarske stavke še ni konec. 2 meseca se že trudi družba, da bi zlomila stavko, a dosedaj brezuspešno. Poslušila se je trb. premog. družba vseh dovoljenih in nedovoljenih sredstev, da bi spravila obrat v polni tek, pa se ji do danes še ni posrečilo. Rekli smo nedovoljenih sredstev, da bo to bolj jasno, naj omenimo zadnji slučaj v Kočevju. V Kočevju je bilo odpuščenih 21 delavcev, dobili so nekateri knjižice na dom, drugi pri okrajnem glavarstvu. Ko dobijo knjižice je imel skoraj vsak napravljeno v knjižici gotovo znamenje z črnilom in sicer vijugasto črto. Na protest prizadetih se jim je reklo, da se je podpisal uradnik bratovske skladišnice. Črta ni bila podobna nikakemu tudi ne ministrskemu podpisu, sploh pa, kaj se ima uradnik bratovske skladišnice, če bi tudi bilo res podpisovati v delavsko knjižico. To je že nedovoljeno sredstvo, vendar pa je danes družbi dovoljeno vse samo, da se pritisne ubogega delavca rudarja k tlom.

Pri vsemu temu gibanju je pa najbolj značilno to, da je vlada, kar smo že večkrat povdarjali popolnoma na strani trb. premog. družbe. Radi tega je to gibanje treba gledati z drugimi očmi kot druga mezdna gibanja. V začetku smo rekli, da je trud trb. premog. družbe bil brez pravega uspeha in lahko pridamo, da združeni vlada in trb. premog. družba nista bili v stanu v 2 mesecih zlomiti stavke. Očita se vodstvu stavke, da je šlo delavstvo brez pripravljenosti v boj in da se boji ne vrše oziroma začenejo tako. Povemo, da kdor trdi danes po 8 tedenski stavki, da ni bilo delavstvo pripravljeno, ta

ne misli iskreno in ne pozna rudarjev. Razumljivo, da bi pri drugih stvarkah to ne bilo mogoče. Če pomislimo, da traja stavka že 8 tednov, da je proti stavkujočim nastopala družba z vsemi sredstvi, da je družbi pomagala vlada, ki se je očitno postavila na stran družbe, tedaj moramo reči, da je ta boj res boj in resen opomin družbi in vladi.

Gospodje pri trb. premog. družbi so bili mnenja, da bo šlo zanje gladko, poklicati na pomoč oblast in njeno pomočjo nekaj rudarjev zapreti pa bo stavka končana. Gospodje so se precej zmotili, čim hujši pritisk tem hujši odpor.

Položaj v revirjih.

Zagorje. Položaj neizpremenjen. Delavci pripravljene vstrajati do konca, če pade delavstvo, naj pade še družba.

Trbovlje. Položaj neizpremenjen, radikali obljubljajo, da bodo rešili delavstvo. V Trbovljah sklicujejo shod in kličejo delavstvo, da poda svoje mnenje. Pravimo: naj pokažejo v dejanju ne samo z besedami.

V ostalih revirjih se od zadnjic ni nič izpremenilo.

K političnemu položaju.

O političnem položaju bi se dalo napisati za nekaj števil našega lista. V bistvu pa je stvar taka, da si je velika antanta med sabo tako v laseh, da prav za prav ne more biti več govora o enotni antanti. Neprestano se rujeta med sabo Anglija in Francija. Ruvala se bosta toliko časa, dokler ne bo ena teh velesil drugi podlegla. Kje in kako in na kak način pa velesila velesili podleže, ve delovno ljudstvo prav dobro. Zato mora biti neprestano na straži, da nas ne prehiti nov svetovni požar.

Vsled tega iščeta tako Anglija kakor Francija zaveznikov na vseh koncih in krajih, seveda tudi v malih državah. Jugoslavija je za enkrat zaveznica Francije. Pač zato, ker vodi državo velesrbstvo, na katero se Francoski militaristi predvsem opirajo, Anglija pa bi rada prišla do večjega vpliva v naši državi po Hrvatih, in tako bo delavstvu jasno, zakaj je odšel Radić preko Pariza v London.

Naš notranje politični položaj se bistveno ni izpremenil. Besede o pogajanjih tu, besede o pogajanjih tam, vendar pa je stvar stara. V Beogradu bo radikalni klub sklenil, parlament pa bo glasoval. To vse dotle, dokler ne bodo posledice neznoznega političnega položaja padle na srbski narod sam. Tedaj šele bomo mogli govoriti o bistvenih izpremembah. Delavstvo ima mnogo večji interes na tem, da v tem splošnem metežu, kjer samo ni dovolj zastopano, zbira svoje raztresene ude in jih do ugodnega hipa popolnoma zbere, kakor pa, da bi po nepotrebnem tratilo čas in čitalo politične larifari.

Na podrobno politično delo!

Katoliški shod je za nami. Krščansko socialno delavstvo je govorilo na njem po svojih zaupnikih in voditeljih tehtno besedo. Vplivalo je, da je delavski shod v soboto dne 25. avgusta napravil na javnost silen vtis; vplivalo je v debati na zborovanju socialnega odseka v taki meri, da shod ni mogel iti preko zahtev najbednejših.

In tako imamo v resolucijah, sprejetih na V. katoliškem shodu, določeno široko področje, v katerem lahko delujemo do prihodnjega katoliškega shoda ne da bi nam mogel kdo očitati, da skačemo preko ojesa in da je naša smer preveč začrtana na levo.

Vse resolucije, ves štab zaupnikov in vsi najidealniji voditelji najnovejšega krščanskega delavskega gibanja pa ne bodo zalegli popolnoma nič, ako se krščansko socialistično delavstvo ne bo zavedalo neoporečne važnosti celokupnega sedanjega političnega položaja.

Ves današnji svet plava v politiki. Politika je kraj, kjer se danes o vsem odloča. Politika pa ni čisto nič družega, kakor vprašanje moči. Velik kapital sam na sebi je velika sila. Ne pomenil pa bi mnogo, ako bi se mu ne bilo posrečilo dobiti političnih vajeti v svoje roke. Zato gospoduje vsepovsod in tlači delovno ljudstvo vsepovsod.

Za nas Slovence in posebej še za slovensko delovno ljudstvo moramo naglasiti nepobitno dejstvo, da je delavstvo danes na javnem torišču vse premalo zastopano, odnosno, da tisti, ki naj bi poleg drugih stvari zastopali tudi koristi delavstva, nimajo pravega vpogleda v današnji položaj, ali pa nimajo zadosti primernih sposobnosti. Krivda je tu v pogledu na druge stranske stvari. V toliko pa, v kolikor je delavstvo na tem samo krivo, moramo izreči končno jasno besedo: Delovno ljudstvo je danes vse povsod, tudi seveda v Sloveniji, najbolj tepeno. Ako se hoče teh udarcev obvarovati za bližnjo bodočnost, mora vsakega posameznika prodreti trdna in neomajena zavest, da se mora baš to delovno ljudstvo najbolj trdno organizirati v enotno fronto. Šele tedaj bomo mogli reči, da smo sposobni na bojni pohod. Vse do tistega časa pa moramo neprestano zbirati raztresene ude, svoje somišljenike, svoje pristaše, svoje zaupnike, svoje prijatelje in vse tiste, ki so sposobni, da v armadi delovnega ljudstva govorijo več ali manj važno besedo. Za tako delo pa ne zadostuje sedmorica ali dvajstotica ljudi. Noč in dan, dan in noč mora biti na delu vse krščansko socialistično delavstvo. To naše delavstvo, ki je od početka ustanovitve ljudske stranke tvorilo predstražo ljudske bojne armade, mora spoznati, da je danes tako, kot bi ne smelo biti samo zato, ker slovensko delavstvo ni organizirano, ni dovolj organizirano v svojih lastnih vrstah! Komunisti so delavstvo organizirali. Organizirajo ga danes. Organizirali ga bodo jutri. Ali naredili niso ničesar, ne napravijo in ne bodo nikdar v naših razmerah. Socialni demokratje so delav-

stvo dolgo zbirali. Zbrali so ga dosti v svojih vrstah. A so se raztepli sami na sebi na toliko struj in stranic, da jih noben velem več ne bo zjedini v Sloveniji. Ostale buržujške stranke ne prihajajo v poštev, ker so si enake kakor krajecar krajcarju, tepejo se med sabo samo v toliko, v kolikor so ene prizadete in zainteresirane pri enih bančnih koncernih, a druge pri drugih. Delovnemu ljudstvu Slovenije ne preostane nič drugega, kakor to, da se do zadnjega člana in članice zbere v Delavski zvezi za Slovenijo.

Dne 10. maja t. l. se je izvršil silno važen občni zbor te Delavske zveze. Ves čas po občnem zboru se Delavska zveza giblje in sistematično napreduje. Vzdržuje svoje neodvisno glasilo, in ga je že zasadila globoko v zemljo, da ga ne bo podrli prvi veter. Ali vse to veliko delo, ki je že za nami, je še silno malo. In ne bo doseglo svojega cilja do tedaj, dokler ne bo v Delavski zvezi organiziran in naročen na »Pravico« zadnji hribovec in bajtar ter najmanjši kmetijski posel in hlapec.

Zato more iti glas od tovariša do tovariša, od tovarišice do tovarišice, da je skrajni čas, da se celokupno delavstvo, vsi tisti, ki žive pretežno od svojega osebnega zasluga, končno politično organizirajo, tako, da pristopijo kot člani k Delavski zvezi, da naroče delavsko glasilo »Pravico«, da jo čitajo in da razširjajo program in ideje, katere to naše edino neodvisno delavsko glasilo v Sloveniji zagovarja. Iz okraja v okraj mora njen glas, iz vasi v vas, od človeka do človeka.

Samo tako bomo dosegli iz katoliškega shoda pri meren sad. Brez podrobnega dela ne bo žetve, kakor ni koruze brez okopavanja in osipanja. Francé Žužek.

Pokret Delavske zveze.

Iz tajništva. Tovariše, ki pošiljajo dopise na tajništvo, mesto naravnost na uredništvo »Pravice«, prosimo, da jih pošiljajo tako, da jih bo tajništvo sprejelo malo najkasneje v ponedeljek dopoldne, ker obstoja sicer nevarnost, da ne pridejo v številko dotičnega tedna.

Tajništvo je prejelo precej pritožb na naslov uredništva »Pravice«, ki v nekaj številkah važnih dopisov ni priobčilo. Dovolili bi si pripomniti, da je bila »Pravica« pred in po katoliškem shodu tako okupirana, da ni posebno čudno, če so nekateri dopisi izostali, ker smo morali priobčiti poročila in govore ob priliki katoliškega shoda.

Resolucije socialnega odseka V. katoliškega shoda, so tako važne, da naj jih še vsaj vsi zaupniki hranijo in jih imajo vedno na razpolago. Resolucije nudijo snov za obširne socialne tečaje.

Tajništvo pogreša intenzivnejšega dopisovanja iz krajev, kjer že obstojajo po najnovejših pravilih sestavljene okrajne Delavske zveze, tako iz Medvod, Viča, D. M. v Polju, Tržiča in Jesenic. To se mora sedaj odpraviti. Dnevi kistih kumar so minuli, začenja se vsepovsod več ali manj živahno politično delo. Nihče drugi pa nima tako velikega interesa, da se izrabi jesenska politična sezona do skrajnosti, kakor ravno delavstvo. Zato prosimo vse, ki še niso vrgli puške v koruzo, da gredo na plan in nam pomagajo pri organizaciji delavske politične organizacije.

Ljutomer. Pri nas pripravljamo ustanovni občni zbor Delavske zveze za Slovenijo za ljutomerski okraj. Ustanovni občni zbor mora biti veličastna manifestacija vsega delovnega ljudstva iz ljutomerskega okraja. Tudi najmanjši in najbednejši se morajo končno enkrat strniti v nepremagljivo delavsko politično organizacijo, v tako, preko katere ne bo šla nobena sila. Na ustanovnem občnem zboru bo poročal ali predsednik Delavske zveze za Slovenijo dr. Andrej Gosar ali tajnik France Žužek, ali poslanec Kremžar, ali poslanec Gostinčar. Obrazložil nam bo program in dal smernice za podrobno delo. Tovariši in tovarišice! Mislite na ta veliki dan, na katerega bo delavstvo iz našega okraja vstalo, se združilo in zavpilo po pravici!

Celje. Načelstvo okrožja Delavske zveze za Slovenijo v Celju je na svoji plenarni seji od 9. t. m. sklenilo, sklicati za nedeljo dne 23. t. m. ob 10. uri dopoldne v dvorano pri »Belem volu« ustanovni občni zbor okrajne Delavske zveze za celjski sodni okraj. Na shodu bo poročal ali eden delavskih poslancev ali eden od centralne iz Ljubljane. Na tem zboru si bo celjsko delavstvo končno postavilo vogelni kamen v svojem političnem udeleževanju. Nam je dovolj obljub in resolucij in praznih besed! Mi hočemo dejanj! Mi hočemo, da proletarij pride do besede v celokupnem javnem življenju, tudi v najmanjšem zastopu! Zato bomo svoje vrste strnili v neposredno delavsko politično organizacijo. Krščanski socialisti! Dne 23. septembra 1923 mora biti v Celju zastopano celokupno delavstvo iz celjskega sodnega okraja. Ta dan je dan delovnega ljudstva iz našega okolišja. Naj živi delavska zavest in zmaga naša!

Zabukovca. H krajevni organizaciji D. Z. je pristopilo zopet 28 novih članov in plačalo članarino. Na številno naročnikov »Pravice« smo tukaj lahko ponosni.

Posnemanja vredno. Na zadnjem soc. izobraž. večeru v Celju se je razpravljalo tudi o važnosti našega delavskega tiska. Že drugi dan je naš zavedni tovariš C. F. pridobil 3 nove naročnike »Pravice« in hoče svoje delo vneto nadaljevati med tovariši.

Delavec je vsakdo, ki živi pretežno od svojega osebnega zasluga!
Vsi delavci v Delavsko Zvezo!

Poselska zveza.

Celje. Na praznik 8. t. m. je priredila tuk. skupina P. Z. izlet v Vojnik, kateri nam ostane vsem v veselem spominu, ker nam je spored nudil tako prijetno razvedrilo in veselje v prosti naravi, kjer smo se po dolgem času zopet enkrat, proste tesnih mestnih sten, napile svežega zraka.

Dve naše tovarišice so nas presenetile z zanimivim in poučnim dvogovorom, tajnik Gajšek pa je izzval veliko navdušenje s svojim govorom za našo organizacijo, v katerem je poudarjal važnost vzajemnosti in kršč. strokovne organizacije služkinj, katere so dostikrat poleg svojih drugih opravil tudi vzgojiteljice mestne mladine, a še danes vsled neurejenih soc. razmer nimajo zaščitene svojih pravic tako, da bi lahko mirno gledale na svojo bodočnost, kadar jih zapuste moči. Naša skupina je kupila že 5 dr. Gosarjevih brošur, katere krožijo med nami in uredili smo tudi potrebno, da bo vsaka naročnica »Pravice«. Mesečne sestanke imamo redno vsako prvo nedeljo, udeležujemo se pa tudi soc. izobraževalnih večerov ob sredah v tajništvu Jug. strok. zveze. Vsem tovarišicam širom Slovenije naše pozdrave!

Strokovna zveza drž. cestarjev.

Iz tajništva. Automobilna prom. deln. družba v Ljubljani je odgovorila na našo prošnjo glede enkratne mesečne proste vožnje, da bo o tem sklepal upravni svet in je upanje, da se prošnji ugodi.

Načelstvo zveze je sklenilo na svoji zadnji seji, da se skliče občni zbor zveze v prvi polovici meseca oktobra t. l., ker je vlada pravila zveze že odobrila. Kraj in čas obč. zbora se pravočasno naznani skupinam, ki pošljejo svoje zastopnike. Na občnem zboru bo na dnevnem redu tudi stvarna razprava o naših strokovnih zadevah in sklepi bodo dali smernice našemu delu. Načelstva skupin naj že sedaj razpravljajo o predlogih ki jih bodo njih zastopniki stavili na občnem zboru. — Ker prihajajo na tajništvo razna vprašanja radi popisovanja po gradb. sekcijah, ki se je zadnji čas vršilo, poudarjamo, da se vsled tega za sedaj še ni treba razburjati nikomur.

Socialni vestnik.

Proletarski otroci. Zadnji Avtonomist prinaša tole umestno notico: Te dni smo videli hoditi po ljubljanskih ulicah male dečke napol nage, namazane z »biksom« po obrazu, po nogah in rokah, ko so nosili reklamne plakate za neko mazilo čevljev. To je že višek poniževanja proletarskih otrok in pravi škandal. Proletarski otrok si mora služiti solde tudi s tem, da ga namazejo z »biksom« kot bi bil zamorec. Čudno, da teh stvari ne vidi oblast in ne kaznuje podjetnika-agenta z občutno globo in korist teh-le revčkov, ne pa v prid državne kase!

Mednarodni boj proti brezposelnosti. Te dni, 9. do 11. septembra je zborovala v Luksemburgu glavna skupščina mednarodne zveze za boj proti brezposelnosti. Pred svetovno vojsko je bilo v zvezi včlanjenih 39 držav, med vojsko je pa zveza z delovanjem prenehala. Sedanje zborovanje ima v prvi vrsti nalogo, da vsled vojske ukinjeno delo zopet začne; z največjo pozornostjo pričakujejo zaključkov. Saj je boj proti brezposelnosti vsled gospodarskih razmer povojne dobe postal eden najvažnejših problemov socialne in gospodarske politike v posameznih državah. Glavna skupščina se je poleg organizatoričnih vprašanj pečala z vprašanjem izseljevanja in kolonizacije v inozemstvu kot odpomočnega sredstva proti brezposelnosti, z vprašanjem odškodnine, ki jo dobijo nezaposlenci, in dobave dela, dalje z vprašanjem brezposelnosti intelektualcev, poklica in organizacije delovnega trga. O rezultatih posvetovanj bomo poročali.

Čevlje kupujte z znamko »Peko« tovarn Peter Kozina & Ko., ker so ti priznani najboljši. Glavna zaloga Ljubljana Breg 20, na drobno Aleksandrova cesta 1.

V. Šarabon:

Telovadba Orlov na Stadionu.

Malo pozen sem, pa nisem mogel prej. Slišali smo vse vrste zvonov, pro in contra, kdo je kriv in kdo ni kriv.

Prav gotovo je, da Stadion ni bil še dosti pripravljen. Odgovorni so tisti ki so pred tremi meseci rekli, da bo vse v redu. Voditelji Orlov so to morali vedeti, in če so bili kljub temu za nastop, je ta njih sklep diktiral program, ki ni pripustil drugega kot nastop. Veliko krivde prevzame lahko dež, onemogočil je postavitev orientacijskih znamenj. Krivda voditeljev je pa ta, da so pustili vkorakati v Stadion tako veliko armado; morali bi bili vedeti, da to ne gre. Saj so se morali telovadci ogibati celo telovadnega orodja. Ob štirih je bil določen začetek, začeli so pa ob pol petih. Prav posebno telovadec mora biti točen.

Potem pa tista brezkončna vrsta figur pred nastopom za vaje! Ali jih mora biti res toliko? Ko sem lani gledal Sokole, sem opazil, da so ljudje po drugi sliki začeli zdelati, po tretji pa seveda še bolj. Letos se je to ponovilo. Dve efektivni sliki, telovadba, pa hiter obhod; to učinkuje. Ja, in ali morajo biti res zmeraj štiri vaje? To se z neko trdovratno doslednostjo ponavlja pri vsaki telovadbi. Kaj pa, če bi bili samo dve, in ti dobri? Sicer pa izvedba prostih vaj ni bila slaba, kakor je pisal nekje neki nergač. Boljša v teh razmerah ni

mogla biti in bi prav nobena telovadna organizacija ne mogla biti uspešnejša.

Prav ni bilo, da so nastopile Orlice. Voditeljski zbor je moral takoj vedeti, kakšna je situacija; ne pustiti Orlic v Stadion in zato podaljšati orodno telovadbo. In tudi ko so se napačno uvrstile, zakaj ni ostalo tako, kakor je bilo? Zakaj so hoteli izravnati, ko so že pri prejšnjem nastopu videli, da to ne gre? Veliko krivdo imata dež prejšnjega dne in pa godba.

Orodna telovadba je bila dobra. Škoda, da so bili pohvaljeni najbolj tisti, ki so bili sicer pridni, a niso pohvaljeni tako zaslužili kakor drugi. Saj so skupine lepe, a to je stvar zale. Ne z drugo telovadbo obenem! Rekli so, da je nastopila pariška tekmovalna vrsta. Kdo jo je videl? Vaditeljski zbor in nekaj Orlov, sicer pa prav nihče. Videl sem izvrstne telovadce, ploskal sem jim, pozneje sem zvedel, da so to naši Parižani. Tabla z napisom v takih slučajih!! Koliko večje bi bilo zanimanje! Pa ne vem, če bo to kaj izdalo, kar pišemo. Lani sem nekaj grajal, pa se je potem čisto isto ponovilo. Ne biti preveč trdovraten! Samo take vaje, ki jih zmagamo z največjo lahkoto! To je lepo. Ne truda! Ne ponavljati veletoca, to ni nič. Vsak telovadec bi moral prav v prvi vrsti misliti na lep obhod z orodja. Zakaj ni bilo nič lahke atletike, štafetnega teka ali kaj podobnega? Poznati moraš psiho ljudstva. Pa brez zamere; prihodnjič bo gotovo vse dobro.

Za stavkujoče rudarje je nabrala tovarišica Pilih Ivana v Celju med člani J. S. Z. na polo tajništva JSZ. Din. 76.50.

Prosimo, da tudi ostali, ki so prejeli nabiralne pole, oddajo kmalu svoje nabrane svote v tajništvu v Celju.

× × ×

Za tiskovni sklad je nabral Franc Zajec iz Velenj 50 Din. Pridnemu tovarišu lepa hvala, vsem drugim pa v posnemanje!

Razno.

Serlok Holmes — varalica Conan Doyle, znani pisatelj Serlok Holmesa, predava zdaj o New Yorku o špiritizmu in o prikaznih duhov. Ljudi ga veliko posluša, ker se predstavlja film posnet, kakor Doyle trdi, pri gomili neznanega vojaka v Londonu, na katerem je videti pred klečečo množico nekaj svetlih strahov, kateri naj bi bili duhovi padlih vojakov. Proti Doyleju je pa pričel nastopati zelo odločno jezuit Maria de Heredia, profesor španščine na Holly Cross College v Worcesteru. Pater se je pečal dolgo vrsto let z zvijačami špiritistov in je svoja odkritja prednašal v več kakor 200 predavanjih. Zdaj je nastopil proti Conanu Doyleju in zatrjuje, da lahko predstavlja s filmom brez pomoči duhov ravno tako lepe fotografije, kakršne kaže Doyle. Posrečilo se mu je v resnici svoje trditve tudi dokazal in je spremenil celo sam sebe v vojaka, ki prezentira puško.

Kuhanje — zakonska dolžnost. V Tottenhamu pri Londonu je prvič nastopila v Angliji ženska sodnica mrs. Smellie. Neki delavec ni lepo postal s svojo mlado ženo, ker mu ni dala večerje, ko je prišel z dela domov. Sodnica mrs. Smellie je nagovorila mlado ženo: »Ljubo dete! Nimate prav. Skrb za jed v hiši je dolžnost vsake žene. Vse smo dolžne skrbeti za to, da dobe jesti, ko pridejo z dela domov. To je dolžnost, ki nam jo nalaga zakon. V bodoče kuhajte redno svojemu možu!«

Zanimiva pojasnila o nesreči pri Lourdesu. Listi so te dni poročali o nesreči pri Lourdesu, ob kateri je izgubilo 22 Nizozemcev življenje. Nizozemsko časopisje objavlja zdaj o tej nesreči velezanimiva pojasnila. List »De Tyd« poroča, da se niso ponesrečili lurški romarji, marveč turisti protestanti po veroizpovedanju. Izletnike je vodil publicist M. Klerk iz Dortrechta, kateri je s sovražnim namenom prišel v Lourdes. M. Klerk je bil tajnik nekega društva, ki si stavlja v svojih pravilih smoter boja proti katoličanstvu. M. Klerk je urejeval društveno glasilo »De Protestant«, v katerem je zelo rad smešil češčenje Marije. »De Protestant« je v neki zadnjih svojih številkih napovedal serijo člankov proti Lourdesu in v številki, ki je izšla tisti teden, ko se je s svojo družbo ponesrečil gospod M. Klerk, je naznanil izdajatelj lista, da bo imel gospod Klerk kmalu priliko pisati proti Lourdesu temeljni lastnik opazovanj na licu mesta. »De Tyd« poziva svoje bravce, naj molijo k Bogu za milost nesrečnim žrtvam.

Delavski pekelj v Alaski. Spomladi prično loviti v Alaski ribe. Lov traja 8 mesecev. Delo izvršujejo nalašč v najem najeti delavci. Ker so vedno prihajale pritožbe, je poslala mehičanska vlada v Alasko svojega konzula, ki je razmere preizkusil in objavil naravnost strašno poročilo o položaju. Delavce ogoljufajo prej, ko pridejo v Alasko. Nakupiti si morajo v Alaski potrebne reči, ki jih preplačajo dvakrat ali trikrat nad navadno ceno, toda najlepše je, da plačanih reči nikdar ne vidijo. Ko se delavci pripeljejo v Alasko, se prične njihovo mučeništvo. Vročina je velika, za delavce ni čisto nič prekrbljeno. Delati se mora od ranega jutra do noči. Kdor med delom zaostaja, ga kitajski paznik neusmiljeno prebiča. Delovni pogoji so skoraj v vseh obratih enaki. Konzul navaja v svojem poročilu dobesedno: »Če je paznik večja ali manjša hamalja, če dobe delavci bolj ali manj pokvarjene jedi; vsaki delovni obrat je pravi pekel, v katerem se najgroznejše, najponiževalnejše in najinfamnejše izkorišča nevednost in lahkovernost ljudi.

Kdor v opisanih strašnih razmerah ne more delati naprej, ga prepuste usodi, ne da bi mu plačali vozne stroške nazaj domov, vsled česar veliko ljudi umre v peščenih puščavah Alaske vsled lakote ali pa zblaznijo. Kdor prestane vse telesne in duševne napore, je

kljub vsem naporom revnejši, kakor je bil, ko je prišel v Alasko. Za dnevno hrano mu zaračunavajo cene v taki višini, da mu od zaslužka ne ostane ničesar. Zdrav se od takega dela vrne malokdo domov.

Boj golim rokam! V Atenah so pričeli mazati ženskam, katere kažejo gole roke, s smolo. Ker se ženske niso hotele odreči modernim oblekam, je nedavno neki vojaško oblečen mož polil s hudičevim oljem goli roki neke dijakinje.

Tolstega pristaši in vojaška dolžnost. Na temelju nekega sovjetskega zakona iz leta 1920., ki predvideva oprostitev od vojaške službe v slučaju antimilitarističnega verskega prepričanja, se je te dni moskovsko sodišče bavilo s prošnjami dveh pristašev Tolstega. Na podlagi izreka izvedencev, ki so proučevali življenje te dvojice, je bil eden izmed njih oproščen vojaške službe, a drugemu je bila prošnja odbita.

Radi smeha v smrt. Londonsko časopisje poroča, da se je neki ameriški državljani po imenu John Chamberlain v kinu pričel nenadoma strašno smejati. Smeh je trajal četrte ure, a kmalu nato je počila Amerikancu žila na vratu in se je zgrudil mrtev s stola. Komisija je ugotovila, da ga je zadela radi prehudega smeha kap.

Kdo največ potuje po zraku. Francoska velezrakoplovna postaja Bourget je pred kratkim objavila statistiko o zrakoplovstvu. V Evropi se poslužujejo aeroplanov ponajveč Američani, najmanj Francozi. Za Američani pridejo Angleži, Nemci, Skandinavci in Rusi. Zastojanje Francozov na tem polju je pripisati njihovi fizični slabotnosti.

Gospodarstvo.

Ljubljanski velesej.

Letos se je vršil v Ljubljani tretjič velesej, ki ni izpadel slabo. Slovenija je po svojih vodnih silah in po svojih premogovnikih poklicana, da v naši državi glede na industrijo prednjači. V Srbiji je vojska industrijo uničila. Hrvatska tudi nima razvite industrije. Po vojski se je industrija v Sloveniji močno razvila. Vsi dosedanja veleseji v Ljubljani so pokazali, da smo Slovenci ustvarili močno industrijo, kar se more tudi z delavskega vidika pozdravljati, samo delavske organizacije se morajo tako okrepiti, da bodo tvorniški delavci v Sloveniji primerno plačani, kar se zdaj še ne godi.

Na prvem ljubljanskem veleseju l. 1921 so tvorničarji pridobili zelo veliko novih odjemalcev.

Na I. ljubljanskem veleseju l. 1921 je razstavilo 470 razstavljalcev, obiskalo ga je nad 100.000 obiskovalcev, kupčij se je sklenilo za 600.000.000 j. k.

Drugi ljubljanski velesej l. 1922 je obiskalo 120.000 gledalcev, razstavilo je 700 razstavljalcev svoje predmete, kupčij se je sklenilo za 1.340.000.000.

Letošnji tretji ljubljanski velesej je glede na razstavljene predmete svoja prednika močno prekosil. Veliko praznino, ki je motilo oko pri glavnem urodu na I. in II. veleseju, je na III. veleseju odstranila okusno prirejena razstava Vil. Na prostem si videl zvonove vlitve v Ljubljani in na Jesenicah, dalje so na prostem razstavljali razstavili zelo veliko poljskih strojev, ki so jih prav dobro prodajali.

Blago se je po posameznih lopah zelo strokovno razvrstilo in razstavilo. V paviljonu E so razstavile trdke papirne industrije, grafike, kartonaže in pisarniške potrebščine: grafične industrije, lepenka, papir, pisarniške potrebščine, štamplje in zvezki so bili razstavljeni. Nekoliko manj je bilo zastopano pohištvo in stanovanjska oprema, toda kar je bilo razstavljeno: kopalnice,

pisalne mize, pleteno pohištvo in slike so bile skrbno izdelane. Videli smo čolne, lesno galanterijo, okvirje, parketne deščice, plutovino, ribniško robo in zamaške. Kemična industrija je razstavila čistila za čevlje in kovine, etri, fotomanufakturo, gnojila, jedilno olje, mazilno olje, milo, parketno voščilo, sveče in vosek.

Kozmetika je razstavila parum, puder, toaletno milo, zobno pasto in zobni prašek. Brane, brusila, kose, motorni plugi so privabili veliko gledalcev in kupcev.

Najrazličnejši stroji, izdelki iz železa in jekla, orožje, municija, avtomobili, dvokolesa, električni motorji, lopate, krampi, mlatilnice, motike, slamoreznice, stiskalnice, izdelki konfekcije, usnje, klobuke, slamnike, bonbone, čaj, konzerve, likerje; sploh vse si lahko naročil in kupil, če si imel denar.

Obisk III. ljubljanskega veleseja je bil velik. Največ se je prodalo v Srbijo, Vojvodino in v Slovenijo.

»Orjuna« je zaradi podlistka »Mekeke«, ki je izšel v zadnji »Pravici« pod šifro — k — naslovila na moje ime nekaj »zrn«, ki se odlikujejo prav po tonu omenjenega članiča. K temu moram pripomniti tole: Orjuna ima to pot popolnoma prav! Zmotila se je samo v tem, ker je svoja zrna naslovila name. Ni bilo namreč težko ugani, da bi tisto pisanje, — pa naj bi veljalo, ne vem komu, — če bi bil jaz vedel zanj, ne zagledalo belega dne. Pa nič ne de! — Treba bo pač bolj poskrbeti, da take stvari ne bodo mogle zlasti ne brez podpisa uhajati v list. In to se bo zgodilo prav gotovo, kakor bi se, tudi če Orjuna ne bi rekla k temu niti besedice.

Dr. A. Gosar.

KUPUJTE PRAVICO!

»Pravica se dobi v prodaj v sledečih ljubljanskih tratičah:

Šterkovič, Dunajska cesta. — Šoukal, Pred Škofijo. Sitar, Florjanska ul. — Leskovšek, Dunajska c. — Jeler, Krakovski nasip. — Posamezna številka stane 1 Dinar.

Dobra gospodinja skrbi,

da ima njena hiša pri najmanjših izdatkih vseeno snežnobelo perilo. Zato uporablja ona le **MILO** z znamko »GAZELA«.

Ustanovljena leta 1911.

Hranilnica kmetijskih občin

Dunajska cesta št. 38 v hiši Zadrugne zveze nasproti »Bavarskemu dvoru«.

Hranilnica kmetijskih občin sprejema in obrestuje hranilne vloge po

5%.

Rentni in invalidni davek plačuje od 1. julija 1922 dalje hranilnica sama. — Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar ter se obrestovanje ne prekine.

Hranilnica kmetijskih občin v Ljubljani je pupilarno varen zavod, v katerega nalagajo kr. sodišča denar mladoletnih. Njeno poslovanje je pod nadzorstvom posebnega komisarja kot zastopnika pokrajinske uprave v Ljubljani. Posojila daje na zemljišča, občinam in korporacijam na amortizacijo.

GOSPODARSKA ZVEZA

Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA 29

1. Blagovni oddelek:

- a) poljedelski pridelki in mlevski izdelki,
- b) krmila,
- c) kolonijalno blago.

2. Kmetijski in strojni oddelek:

- a) poljedelski in drugi stroji
- b) semena, umetna gnojila,
- c) cement, bencin,
- d) galica, žveplo.

3. Mesni oddelek:

- a) izvoz goveje živine in prašičev,
- b) tovarna mesnih izdelkov,
- c) hladilnica,
- d) izdelovanje umetnega ledu.

4. Lesni oddelek:

- a) nakup in prodaja lesa ter oglja,
- b) lastne parne žage, lastna parketna tovarna.

5. Vinski oddelek:

- a) domača in tuja vina v sodih in buteljkah,
- b) vse vrste žganja, konjak, špirit.

Telefon 137. — Brzjavke: Gospodarska Ljubljana.

KNJIGOVEZNICA, KARTONAŽA IN GALANTERIJA

MIROSLAV BIVIC

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29

se priporoča slavnemu občinstvu ter p. n. tvrdkam za cenj. naročila vseh v to široko spadajočih del.

VELIKA ZALOGA ŠOLSKIH MAP, NOTEZOV IN BLOKOV
Cene nizke! Postrežba točna! Delo solidno!

Pravkar je izšla v založbi »Socialne Misli« knjiga

Dr. A. Gosar:

ZA KRŠČANSKI SOCIALIZEM

Pomisli in odgovori

z velezanimivo in aktualno vsebino.

Cena 117 strani obsegajoči knjigi znaša 14 Din. Če se naroči in takoj plača vsaj 10 izvodov, znaša cena za izvod samo 12 Din. Dobi se v knjigarnah ali pa v upravi »Soc. Misli«, Jugoslovanska tiskarna, kolportažni oddelek, Ljubljana, Poljanski nasip 2.

To knjigo mora imeti vsak krščanski — socialni

Kdo bo skrbel za té, — če se zanemarjaš sam? Nihče!

Vsak član I. DELAVSKEGA KONSUMNEGA DRUŠTVA naj nabavlja vse svoje potrebščine, posebno oblačilno blago izključno pri lastni zadrugi, s tem bo podprl tudi svojo strokovno organizacijo, samega sebe in svoje somišljenike.

Če kupiš pri zadrugi po konkurenčni ceni 1 kg sladkorja, si ga kupil dejansko 3 K ceneje, — če kupiš 3 m blaga za obleko, si ga kupil dejansko 90 K ceneje kot pri konkurenci, ker dobiš 3% popust od vsega kupljenega in takoj plačanega blaga!

Najceneje in najbolje kupiš vedno le pri lastni zadrugi.

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo,
: Sombor, Split, Šibenik. :

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din.

EKSPOZITURA: Bled.

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-ček. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.